

På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra, tillåter jag mig vördsamt föreslå:

att Riksdagen för sin del beslutar: dels att det till folkskoleinspektionen inom riket afsedda anslagsbelopp ställes till Kongl. Maj:ts disposition, för att bland samtliga landstingen fördelas efter hittills följda grunder, dels ock att Riksdagen i underdånig skrifvelse anhåller, det Kongl. Maj:ts täcktes åt landstingen uppdraga att inom hvar sitt område utse nödigt antal lämplige och kompetente inspektörer öfver folkskolorna inom landstingsområdena, med skyldighet för landstingen att ej mindre till Kongl. Maj:t än ock till Domkapitlen årligen insända de af skolinspektörerne afgifna berättelser.

Remiss härfpå till vederbörligt Utskott utbeder jag mig.

Stockholm den 30 Januari 1873.

J. Andersson.

N:o 180.

Af Herr Werner Ericson: Om grundskatternas kapitalisering.

Vid de sednaste riksdagarne och ännu mera vid den nu påbörjade har visat sig ett sträfvande att få de så kallade grundskatterna delvis eller helt och hållet, efter längre eller kortare tids förlopp, efterskänkta. Då jag hyser den åsigt, att dessa skatter — om de ock till någon del vid sin tillkomst afsågos att endast för kortare tid utgå, dock genom den egenskap af ständiga, vid jorden fästade onera,

etterföljande, lagligt befogade, statsmakter gifvit dem, och de redan under århundraden bibehållit — böra fortfarande af denna jords innehafvare utgöras; att dessa innehafvare sakna hvarje rätts- och billighetsgrund för att få dem ens till den aldraminsta del efterskänkta; att ett sådant efterskänkande endast skulle befordra dessa nuvarande innehafvares enskilda fördel, utan att det allmänna deraf hade den ringaste nytta; att tvärtom hvad på ett håll bortskänkes, måste någonstädes tagas, och detta måste ske genom direkta bevilningar, tullar eller dylikt, hvilka skatter just drabba dem, som utgöra massan af folket, alldenstund kapitalets fördyrande genom högre skatt derå måste tvinga industriidkaren, som begagnar det, att genom nedsättning i arbetslönerna bereda sig möjlighet att konkurrera med industri-idkare i andra länder, der kapitalet är billigare, och, hvad tullarne vidkommer, är ju tydligt, att, då de, för att lemna någon nämnvärd inkomst, måste åläggas sådana artiklar, som af många konsumeras, blir der resultatet detsamma, eller att den större massan af folket kommer att tyngas i samma mån, som en del jordinnehafvare befrias från dem åliggande skyldigheter; och har jag velat framhålla detta, då man å motsatta sidan vill identifiera detta en del jordinnehafvares intresse med den stora mängdens, hvilket just är motsatsen till verkliga förhållandet, eller att genom grundskattens efterskänkande en fördel beredes ett visst antal personer till det allmännas och i synnerhet den större, fattigare delens af befolkningen skada. På dessa och flera grunder är det som jag ej vill bidra till ett Riksdagens beslut, för sin del, om dessa ordinarie inkomsters upphörande genom deras efterskänkande. Det är deremot gifvet, att — äfven om jag delar en talares vid nu pågående riksdag åsigt, att en ouppsägbar inteckning är en fördel för en jordinnehafvare och att en, efter den nuvarande kommande jordegare får utom det, skattelindringen fullkomligen motsvarande, högre priset å jorden, äfven med högre bevilning å denna sin egendom i sin mån bidra att betala den fördel, som kom en föregående jordegare till del — så — och då det må blifva hvars och ens egen sak att köpa eller icke köpa jord till det värde den verkligen har — kan jag ej hafva något emot, att, om det, utan att staten derigenom tillskyndas någon förlust, kan ske, jordens nuvarande innehafvare småningom befrias från en skyldighet, som de naturligtvis heldre vilja vara fria ifrån än fortfarande utgöra.

Hvad jag i detta afseende skulle vilja vördsamt föreslå, grundar sig på följande förhållanden.

Det synes vara temligen allmänt antaget, att, om till staten skulle af jordegaren erläggas ett kapital, motsvarande den afgift han nu betalar, betraktad såsom ränta, så skulle kapitaliseringen ske efter en räntefot af 6 procent och, om ock räntefoten i medeltal i vårt land väl knappast kan anses vara så hög, så torde den dock ej vara så anmärkningsvärdt lägre, hvarföre jag anser, att denna första grundsats bör vid en möjlig uppgörelse få gälla. Räntan är i kapitalstarkare länder deremot i medeltal betydligt lägre.

En stats kredit är beroende på dess vilja och förmåga att betala, men äfven på huru begärliga dess förbindelser på grund af föregående transaktioner och formen för lånen äro å den marknad, der de skola afsättas. Svenska statens både vilja och förmåga att betala är oomtvistlig, och dock är räntan å de lån, som af densamma upptagits, mycket olika och delvis hög, vexlande emellan 5 och 6 proc. Ett lån mot bestämdt hypotek har deremot den fördelen att ej vara beroende af sådana på krediten inverkan förhållanden, som å penningemarknaden begagnas såsom medel för spekulation och höja och sänka värdet å förbindelser, utan att dertill finnes någon verklig eller åtminstone ej någon tillräcklig orsak. Med ett fullkomligt säkert hypotek, utfäst att särskildt utgöra garanti för ett visst lån, bör derföre en billigare ränta kunna erhållas. Grundskatterna, som under århundraden aldrig upphört att utgå, äro, som mig synes, det bästa hypotek, som kan erbjudas, och torde man kunna med temlig visshet antaga, att mot denna säkerhet kan upplånas penningar till så billig ränta, att, när staten medgifvit kapitalisering af sin fordran efter en räntefot af 6 procent, der må uppstå en räntevinst, tillräcklig stor, att inom någon viss tid jordegaren kan fullständigt betala sin sålunda kapitaliserade skuld till staten.

I fråga om huru denna här åsyftade åtgärd bäst skulle sättas i verket, har jag visserligen ansett, att det vore mest grundsatsenligt om jordinnehafvarne skötte sin affär sjelfva, men ej kunnat utfinna något praktiskt och säkert sätt för dessa nämnde jordegare att samverka, hvarföre jag ej ser något lämpligare, än att det verk, som omhänderhafver statens gäld och de till dess betalande afsedda tillgångar, äfven öfvertager här ifrågavarande åtgärds genomförande.

På grund af hvad jag här således anfört, får jag vördsamt föreslå:

att Riksdagen för sin del medgifver, det de så kallade grundskatterna, räntan och tionden, hvilka fortfarande och till oförminskade belopp af den oprivilegierade jorden komma att utgå, till dess staten derför erhållit vederlag genom af jordegaren inbetaldt så stort kapital, att dessa skatter motsvara 6 proc. ränta derå, må utfästas såsom säkerhet för betalandet af ett lån, som af Riksgäldskontoret upptages, för att för jordinnehafvarens räkning betala staten ofvan omnämnda kapital;

att detta lån ej må löpa med högre effektiv ränta än högst 5 för hundra om året och att uti derför utgifna förbindelser tydligen angifves, att de äro grundade för ofvannämnda särskilda säkerhet. Då den årliga grundskatteuppbörden motsvarar ungefär 6 proc. å det kapital, som skall upplånas, bör således omkring 1 proc. årligen kunna minst för kapitalskuldens amortering beräknas;

att Statskontoret till Riksgäldskontoret aflemnar hvad af dessa skatter inflyter, och att deraf bildas en fond att använda för ofvan omnämnda kapitals förräntande och amorterings genomförande.

Stockholm den 30 Januari 1873.

Werner Ericson.

N:o 181.

Af Herr J. Sjöberg: Angående bestämmande af vilkor för utländings behörighet att utföra rättegång mot svensk undersåte.

Processlagstiftningen i allmänhet uttalar den grundsats, att vinnande part är berättigad till rättegångskostnadsersättning och skadestånd. Denna grundsats är äfven uttryckt i vår allmänna lag, 21 kap. Rättegångsbalken, hvarest, efter det i § 1 blifvit bestämdt hvad den har att iakttaga, som i rättegång vill fordra betalning för kostnad af skada, uti § 3 stadgas, att den saken tappar skall gälda sin vederdeloman det allt åter, som han trängd varit derå kosta; och detta stadgande återfinnes i det väsendtliga uti 27 kap. § 1 af Lagberedningens förslag till Rättegångsbalk, förra delen, hvilket uti § 8 af samma kap. äfven innehåller, att om den, som hufvudsaken vinner, finnes hafva särskildt lidit, skall den, som tappar, dömas att skadestånd derfor gifva.

Den nyss antydda allmänna grundregeln är dock i sin tillämpning, eller ifråga om möjligheten och sättet för en vinnande part att komma i åtnjutande af sin rätt i berörda hänseende, väsendtligen olika i särskilda länder. De brister, som vidlåda vår egen lagstiftning i detta ämne, äro temligen påtagliga och icke sällan öfverklagade. Att fästa uppmärksamheten på en af dessa brister, är främsta ändamålet med denna korta framställning.

Under en följd af år hafva främmande maktens undersåtar till stort antal tillåtits att besitta fast egendom i riket eller ock att för obestämd tid der vistas.